

DE BA ZUIN.

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland.”

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Jaar II : 1a, Vlaast de bazum!

Vrijdag 12 October 1900.

Hagg. I : 4, Is het voor u liever wel de tijd / dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post f 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika f 1.75. Voor Z.-Afrika f 1.75. Abonnements buiten het Rijk moeten per kwartaal vóór uit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels f 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3,2 maal.

UITGEVER:

G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtfrij te adresseeren aan den UITGEVER G. PH. ZALSMAN te KAMPEN. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den REDACTEUR, dHr. C. MULDER te KAMPEN. — Binnenlandsche Ruilbladen, Inzenden Stukken en Werken ter recensie aan den HOOFDREDACTEUR, Dr. H. BAVINCK te KAMPEN. —

Officiële Kerkelijke Berichten enz.

THEOLOGISCHE SCHOOL.

Preekverzoeken.

Aan de Kerkeraden der Geref. Kerken wordt bericht, dat het adres voor preekverzoeken voortaan is aan den Praetor der Studenten, den Wel. heer T. Gerber te Kampen. — RED.

PLAATSELIJKE KERKEN.

SPIJKENISSE, 2 Oct. 1900. Beroepen te Tholen B Ds. J. Douma te Spijkenisse.

P. GELDTJELDER, Scriba.

UITHUIZEMEEDEN, 7 Oct. 1900. Hedenmorgen maakte onze algemeen geachte Leeraar, Ds. F. ten Hoor, de gemeente bekend, dat hij een roeping had ontvangen van de Gereform. kerk te Ennatis.

Namens den Kerkeraad,
J. R. BOUWMAN, Scriba.

's-GRABEMOER, 7 Oct. 1900. Na ruim twee jaren herderloos te zijn geweest, werden wij bij den aanvang van den dienst des Woords, waarin voor de gemeente was opgetreden de door ons tot Herder en Leeraar beroepen Candidaat Joh. Jansen van Varseveld, grootelijks verblijd door de mededeeling, dat Z.Ew. zich gedrongen gevoelde, de roeping der kerk van 's-Grabemoer aan te nemen. Den Koning der kerk alleen, di- onze smeeiken en gebeden verhoorde, stamelen wij onzen ontmoedigen dank. Hij brengt zijn jeugdigen dienaar eerlang onder dit volk, en stelle hem tot een rijken zegen.

Namens den Kerkeraad,
R. BOSTLAAT, Scriba.

BEETGUM, 8 Oct. 1900. Ter vervulling in de alhier bestaande vacature werd door den raad der kerk een drietal geformeerd, bestaande uit de heeren Hs. W. de Jonge van Dokkum, Ds. J. P. Klaarhamer van Marken, en den Candidaat J. Jansen van Varseveld.

Namens den Kerkeraad,
S. J. VAN TUINEN, Scriba.

HALFWEG, 8 Oct. 1900. Gister werd, met goedvinden van onzen Consulent, onder leiding van den Welw. heer Ds. Koopmans Jr., door de gemeente tot Herder en Leeraar gekozen en alzoo door den kerkeraad beroepen de Welw. heer Ds. A. Doorn te Franeker. Moge onze roeping zoodaartig ingang vinden, dat Z.Ew. ze straks met vrijmoedigheid moge aannemen.

Namens den Kerkeraad,
G. VAN ANDEL, Scriba.

RIJSEN, 8 Oct. 1900. Gisteren was het voor onze gemeente een blijde dag. Nadat zij nu al 12 jaar vacant was, maar nu gecombineerd met Wierden, mochten wij weder het voorrecht genieten, den door ons zoo algemeen begeerden en beroepen Leeraar, den Welw. heer Ds. M. Oudag, des morgens om in onze gemeente te hooren en zien bevestigen, door onzen Consulent, den Welw. heer P. Zijlman van Hengelo, naar aanleiding van Markus 11 : 22. Na den middag verbond zich onze Leeraar ook aan de gemeente, daarvoor tot tekst gekozen hebbende Hand. 4 : 12a. Eene groote schare vulde beide malen ons kerkgebouw. Stelde de Heere Z.Ew. tot een rijken zegen, voor beide gemeenten, en tot ere van zijnen heiligen naam. Verder zij door dezen ook onze hartelijke dank toegebracht aan de verschillende Consulenten, die ons in die jaren hebben bijgestaan met raad en bestier, en de Leeraars, en Studenten, die de gemeente hebben gediend in de prediking des Woords, en in de bediening der Sacramenten, en in het bijzonder Ds. N. J. Engelberts, Emeritus predikant te Goresl, die ons gedurende 2 jaar en 8 maanden, elken eersten Zondag der maand diende. N. B. Stukken voor deze kerk bestemd te zenden aan : Ds. M. Oudag te Wierden.

Namens den Kerkeraad,
H. J. WESSELS, Scriba.

ENUMATIL, 8 Oct. 1900. Gisteren was het voor onze gemeente een zeer gewichtige stonde. De ure, zoolang met weemoed verbeid, dat onze zooveel geliefde Leeraar van ons afscheid zou nemen, was aangebroken. Na een rijk gezegenden arbeid van 21½ jaar, nam hij zegenend van ons afscheid, met de woorden van Paulus uit Hand. 20 : 32. Een zeer groote schare was opgekomen om te luisteren naar het laatste woord. Aan het einde der rede sprak de oudste Ouderling nog eenige hartelijke woorden tot den scheidenden Leeraar en verzocht de gemeente hem toe te zingen Ps. 121 : 4 en Ps. 134 : 3. Noode zien we hem van ons heengaan, doch wij wenschen in 's Heeren wil te berusten, overtuigd zijnde dat Hij het is, die aan zijne kerk dienaars geeft, en deze ook weer van haar neemt. Onze beste wenschen verzellen hem en zijne gade, en stelle de Heere hem tot een rijken zegen voor de gemeente te Ennatis.

Namens den Kerkeraad,
J. VAN TIL, Scriba.

SPIJKENISSE, 8 Oct. 1900. Bedankt voor Tholen B door Ds. J. Douma te Spijkenisse.

P. GELDTJELDER, Scriba.

BOLNES, 8 Oct. 1900. Het was gisteren een zeer aangename dag. Na 10 maanden vacant te zijn geweest, werd de tot ons overgekomen Herder en Leeraar Ds. G. Lindeboom in zijn dienstwerk alhier ingeleid door zijn schoonvader, den Welw. heer Ds. G. A. de Jong uit Schoonhoven, met de woorden uit des. 62 : 6 en 7. Des avonds verbond Z.Ew. zich aan de gemeente met de woorden uit Micha 7 : 14. Een overvloedige schare woonde de plechtigheid bij. De Heere stelde onzen Leeraar tot een rijken zegen voor Bolnes.

Namens den Kerkeraad,
I. HOOGWILG, Scriba.

Het adres voor alle stukken betreffende deze kerk is voortaan : Ds. C. Lindeboom.

OLDEPOORN, 9 Oct. 1900. Zondagmiddag is alhier, onder de leiding van onzen geachten Consulent Ds. A. van Andel van Heerenveen, met overgrote meerderheid van stemmen tot Leeraar gekozen, de Welw. heer Ds. G. J. D. Alders te Apeldoorn. Dat het den Koning der gemeente moge behagen, dat Hij dezen rijpen dienstknecht aan onze gemeente geeft, tot eere zijns naams en tot heil en zegen der gemeente.

Namens den Kerkeraad,
J. E. HAASDIJK, Scriba.

CLASSEN.

Classis Enumatil.

Vergadering D. V. Woensdag 31 October.
Aanvang 9½ uur.

H. SCHOLTEN, Corr.

De Classis Coevorden

zal D. V. op Woensdag 31 Oct. vergaderen te Nieuw-Amsterdam.

R. HULS, Corresp.

Nieuw-Amsterdam, 8 Oct. 1900.

Classis Appingadam.

Cl. Verg. te Appingadam Zaterdag 1 Nov.
Punten voor het Agendum in te zenden vóór 21 Oct.

GEERDS, Corr.

Classis Meppel.

De kerken in de Classis Meppel worden opgeroe-

pen ter vergadering tegen Dinsdag 13 November e. k. (met het oog op den Dankdag.)

Punten voor het Agendum worden ingewacht voor 23 dezer aan het adres van den eerstondergeteekende.

Namens de roepende kerk van Hoogeveen,
Ds. W. A. DEKKER, Praeses.
J. IJMKER HZ., Scriba.

Classis Enkhuizen.

De Classis zal D. V. vergaderen te Hoorn, Dinsdag 6 Nov. Aanvang 12 uur. Punten v/h Agendum worden ingewacht vóór 23 Oct. bij den

Correspondent,
VAN ANKEN.

Urk, 9 Oct. 1900.

ONTVANGSTEN.

Voor de Kerk te Emmercompascuum.

Ontvangen van Amersfoort B f 3, Sluipwijk f 1, Oppenhuizen f 2, Fijnaart f 3, N.-Lekkerland f 3, Deventer A f 1,50, Kruiningen f 1, Haarlemmermeer f 1,50, Veen (N.-Br.) f 2, Hilaard f 1, Eil. Marken f 1, Ee f 1.
Bij Ds. Oegema te Wildervank is nog ingekomen van : Haaksbergen f 2, Heinkensand f 2, en Axel A f 2,50.

Aan al deze kerken onze hartelijke dank. Zouden ook die andere zusterkerken niet een kleine bijdrage kunnen en willen zenden? Broeders! Er moet een kerk zijn, maar als de zusterkerken ons niet op voorgestelde wijze helpen, dan moet de arme kerk te Emmercompascuum zich te diep in schulden steken. Enkele kerken gingen goed voor, doch dit getal is betrekkelijk klein. Mogen wij vertrouwen, dat de vele kerken, die nog geen antwoord gaven, eerstzinds ieder drie gulden of een weinig meer zullen zenden? Nege de Heere daartoe de harten.

Namens den Kerkeraad te Emmercompascuum,
25 Sept. 1900. W. HOFVING, Praes.

Voor een Kerkgebouw te Terwispe.

Van de Ger. gem. te Nieuwendijk f 5, Opeinde-Nijega f 3, Oostwolde Oldambt f 5, Koudum f 2,21, Varzeveld f 4, Zuidwolde f 6, Bozum f 5,15, Arnhem A, B f 5, 't Zandt f 7,50. P. A. SMILDE, Penn.

Heerenveen, 8 Oct. 1900.

Voor de Nw. Zending en Bijbelcol. in N.-Brabant en Limburg.

Met hartelijken dank ontvangen :
Postwissel van G. v. W. te Dorst f 10,—
Van P. J. S. — Terneuzen f 10,—
Wed. J. P. O. — Axel f 1,—
G. W. — Axel f 1,—
Jaarl. bijdragen uit Axel : P. D. f 2,50, D. O. f 2,50, P. M. f 1, J. L. f 0,50, J. W. f 2,50, Meij. J. d. P. f 2,50, P. D. M. f 0,75.

Collecten van Geref. kerken : Almkerk f 14,65, Andel f 17,49, Dussen f 4,50, Meeuwen f 2,20, Nieuwendijk f 25,05, Sleeuwijk f 8,95, Waardhuizen f 3,90, Werkendam B f 2,50.

De kas was bijna uitgeput, daar ik gedurende de gehele maand September niets had ontvangen. Maar nu vatten we weer moed, ziende op de ingekomen giften, contributien en collecten. Nege de Heere nog veler harten, opdat we mogen verblijd worden door milde gaven.

De arbeid gaat gezegend voort. Te Venlo en te Roermond neemt de belangstelling meer en meer toe. Hr. Dekker meldt ons o. a. van eene treffende ontmoeting met een Roomsche bij enkelen openbaar zich ernstige begeerte naar de verkondiging

der waarheid. Schenke de Heere krachtige werking des Geestes tot w. re bekeering.

Namens Deputaten.
J. C. C. VOIGT, Penningm.

Raamsdonk, 8 Oct. 1900.

Voor de Theologische School.

Gorinchem	f 28,47	Haarlemmermeer	f 11,25
Culemborg	5,91	O.-Z.	21,40
Zetten	3,48	Halfweg	8,02
Rijswijk (Z.-H.)	10,19	Velzen	5,19
Vlaardingen B	20,—	Beverwijk	16,—
Haarlem A	21,72	Wormerveer	3,01
" C	14,57	Wormer	30,56
Sloterweg	3,—	Zaandam A	13,02
Hoofddorp	4,50	" B	7,50
Vijfhuizen	11,50	Rijsoord	

Voor de Uitbreiding.

Door Ds. A. v. d. Linden te Schoonduyke Corr. Cl. Axel, gift van D. Koster te Axel f 1, Wed. A. Verstrate te Axel f 1. Contrib. uit Zaamslag A, Corr. Ds. J. Tholen D. Riemeis f 1, J. P. Geelhoeft f 1, F. Bakker f 2,50, J. Balkende f 1, D. Butler f 1, Ds. J. Tholen f 5, J. Dees f 5, J. R. Scheele f 2,50, S. de Putter f 1, J. de Putter f 2,50, C. de Putter f 1.

Oostburg, Corr. Ds. W. Goedhuys, van Uitschout f 1. Axel A en B, Corr. br. L. de Regt, Ds. C. J. Kapteijn f 2,50, Ds. R. v. d. Kamp f 2,50, G. Smier f 2, H. Hurink f 1, P. Marijs f 2,50, P. de Kerk f 1, P. Dieleman f 4, K. Haak f 1, A. de Jonge f 2, J. Wieland f 2,50, A. de Ruijter f 1,50, G. Weynen f 5, Dr. R. P. Oninga f 3, P. J. Kruis f 1,50, N. N. f 2,50, Janna de Putter f 2,50, Marinie (de Kinderen) f 2, M. Schuman f 1, D. de Blaai f 1, Wed. M. A. Smier f 1, D. Smies f 1,50, Johs. Smies f 1,50, F. de Blaai f 1, L. Dey f 1, M. Dieleman f 2,50, P. D. Marijs f 1, P. Dregmans f 5, P. de Putter f 5, Jac. Luteyn f 1,50, L. de Regt f 3,50, H. Smies HZ. f 1,50, M. v. Drongelen f 0,50, D. J. Ogge f 5, Wed. Ogge f 2,50, Wed. A. Dieleman f 1, P. v. Vliet f 1, P. Schuitvot f 1, L. Jansen v. Rosendaal f 2,50, A. Koster f 1, P. de Eber f 0,50, F. C. Zonneville f 1, P. A. Knieriem f 1, Joz. de Feijter f 1, L. van Cadzand f 1, J. J. de Feijter f 2, J. Weijns f 2, Jac. Koster f 1, L. de Feijter f 2,50, P. Gallo f 2, P. v. d. Hooft f 1, F. Buize f 1, Jac. v. d. Wege f 2,50, J. v. Langevelde f 1, Paulina Luteyn f 0,50, P. v. Langevelde f 1, Adriana de Kraker f 1, A. Romond f 2, A. Luteyn f 1, P. Buize f 1, P. de Bruyne f 1,50, J. Roose f 1, D. de Feijter f 1, Maria Luteyn f 0,50, S. K. Laanma f 1, H. de Kraker f 1, A. v. Dixhoorn f 1, M. Dieleman f 1, A. de Kraker f 1, C. Balkende f 2,50, A. van Wijk f 1, J. Adriaansen f 1.

Zwolle, 6 Oct. 1900, van de Theologische School,
Potgietersingel 120. DR. H. FRANSSEN.

Voor de Zending o. Heide en Moh.

Door Hoofddonderw. Ronner, uit Zend. busje der Chr. School te Winschoten f 7,40
Door Ds. Postema, in 't kerkz. te Warffum f 1,—
Door Ds. Petersen te O.-Pekela, in 't kerkz. f 50,
en uit Zend. busje van H. F. H. aldaar f 3,25
te zamen f 53,25
Door Ds. Oegema, in 't kerkz. te Wildervank f 5,—
en dito f 1,—
N. B. Vermoedelijk kan in 't volgende nr. geen opgaaf plaats hebben.

Doesborgh, B. DE MOEN,
5 Oct. 1900. Quaestor.

ouders OF GETUIGEN.

VII.

Al de plechtigheden, die in de eerste eeuwen bij en rondom den doop zijn ontstaan, onderstellen, dat hij aan volwassenen werd bediend. Men kan er zich, tot recht verstand van het wezen van den doop, haast niet genoeg van doordringen, dat de bejaardendoop in de eerste eeuwen van het Christendom de algemeene regel is geweest.

Dit lag trouwens ook in den aard der zaak. Het Christendom had wel onder Israël zijne voorbereiding gehad, maar het was toch een nieuwe godsdienst, die de verdoemelijkheid van Joden en Heidenen onderstelde en hun allen den éénen Naam verkondigde, dien God onder den hemel tot zaligheid voor menschen gegeven

had. De prediking van het Evangelie richtte zich dus tot de volwassenen; de gemeente moest eerst onder de volken geplant worden, eer zij zich voortzetten kon van geslacht tot geslacht; de ouders moesten eerst voor de belijdenis van Christus gewonnen worden, eer hunne kinderen met hen als burgers in het koninkrijk der hemelen konden worden opgenomen. Zoo was de toestand in de eerste eeuw, toen de apostelen uitgingen, om het Evangelie te verkondigen. Maar zoo bleef de toestand ook nog enkele eeuwen daarna. De Christelijke gemeente bleef eene zendingsgemeente. Wel plantte zij zich aanstands ook voort van ouders op kinderen; maar bovenal breidde zij zich uit in altijd wijder kring onder de Joodsche en Heidense bevolking. Hoe langer hoe meer hadden er overgangen tot het Christendom plaats. Vooral als de vervolging gematigd of gestaakt werd, boden gansche

scharen zich aan, om opgenomen te worden in de Christelijke gemeente. Het spreekt vanzelf, dat op deze uitbreiding al de aandacht viel, en dat de inwendige, geestelijke groei in de schaduw trad bij de snelle, massale, uitwendige vermeerdering van het aantal belijders van Christus. En wijl de doop het teeken en zegel was van de inlijving in Christus en zijne gemeente, werd hij vanzelf het middelpunt van allerlei plechtige ceremoniën, de lang voorbereide inwijdingsacte tot de kerk en hare mysteriën. De proselitendoop, de doop, aan zulke volwassen personen bediend, die uit Joden- of Heidendom overkwamen, was de doop bij uitnemendheid; van dezen is schier uitsluitend sprake in het Nieuwe Testament en bij de oud-kerkelijke schrijvers; en van den Kinderdoop wordt, althans in uitdrukkelijke woorden, nergens gesproken. De eerste, die er eenige melding van maakt, is Tertullianus. En deze

bestrijdt hem wel is waar, maar de reden, waarom hij dit doet, is zeer oppermerkelijk. Hij bestrijdt den Kinderdoop niet, omdat deze met de leer der apostelen in strijd en eene ongeoorloofde nieuwigheid zou zijn. Ware dat het geval, dan zou het getuigenis van Tertullianus tegen den Kinderdoop van groote beteekenis zijn. Doch dit is niet zoo. Zijn getuigenis behelst niets dergelijks en houdt daarom veel meer in, dat in de dagen van Tertullianus de Kinderdoop al vrij algemeen gebruikelijk was en als apostolisch beschouwd werd. Origenes zegt dan ook reeds, dat de doop in zijne dagen algemeen aan de kinderen der geloovigen bediend werd en dat men alzoo handelde in overeenstemming met de apostolische traditie. De reden, waarom Tertullianus den Kinderdoop bestrijdt, was eene gansch andere. De doop was eene afsterving van den ouden en eene opstanding van den nieuwen mensch. Maar hoe,

als de gedoopten later weer eens in grove zonden terugvielen? De oude kerk peinsde hierover, maar had er geen antwoord op. Later is Rome door dit probleem tot de invoering van het sacrament der boete gekomen; maar in den eersten tijd wist men er geen oplossing voor. Sommigen waren zeer streng en achtten, dat zij, die van het Christendom tot het Heidendom terugvielen of in de vervolging Christus verloochenden, voor eeuwig verloren waren. Anderen onthielden zich van een oordeel en lieten zulke afvalligen aan Gods genade over. Nog anderen meenden, dat dergelijke personen toch wel weer, na oprecht en ernstig berouw, in de kerk konden worden opgenomen. In elk geval bestond er te dezer zake groot verschil van gevoelen. Vandaar scheen het aan velen het veiligst toe, om den doop zoo lang mogelijk uit te stellen. Men liep dan geen gevaar, om later door eene of

andere zonde de genade des doops wederom te verliezen, en misschien dan voorgoed van de zaligheid of althans van de gemeenschap der kerk te worden uitgesloten.

Zoo weten wij bijv. van velen, zelfs van zulken, die uit Christenouders geboren waren, dat zij eerst op lateren leeftijd werden gedoopt. Met Ambrosius en Augustinus was dit het geval; en Gregorius van Nazianz, keizer Valentinianus II, (die daarom stierf, zonder gedoopt te zijn,) Constantijn de Groote en vele anderen stelden den doop langen tijd na hunne bekeering uit. Natuurlijk geschiedde dit menigmaal ook uit minder edele beweegredenen. Daar de doop tot een Christelijk leven verplichtte, meenden sommigen, dat zij, zoolang zij niet gedoopt waren, vrij aan hun booze lusten konden botvieren; en zij geloofden, dat zij, als zij zich maar op hun sterfbed lieten doopen, door het water van den doop ineens van alle zonden gereinigd zouden zijn. Anderen vreesden voor de gevaren en de verzoeken der jeugd, en meenden beter te doen, als zij het doopkleed der onschuld niet bloot stelden aan mogelijke verontreiniging door de zonden der jongelingsjaren. Zoo oordeelde bijv. Monica, de moeder van Augustinus. Nog weer anderen lieten hunne kinderen eerst op later leeftijd doopen, omdat zij dan zelf de betekenis van den doop konden verstaan.

Zoo verschillend waren dus de redenen, waarom door velen in de eerste eeuwen de doop, dikwerf zoo lang mogelijk, werd uitgesteld. Tot degenen, die zulk een uitstel goed en nuttig oordeelden, behoorde ook Tertullianus. Waarom, zoo vraagt hij, zal men bij kinderen, die betrekkelijk nog onschuldig zijn, zoo haasten met den doop? Als men den ernst en het gewicht van den doop indinkt, is het veel begrijpelijker, dat men den doop zoo lang mogelijk uitstelt, dan dat men hem zoo spoedig mogelijk begeert.

Maar, al is het mogelijk, dat soortgelijke beschouwing hier en daar den Kinderdoop tegenhield, feit is toch, dat hij langzamerhand allerwegen in de Christelijke kerk in gebruik kwam. De gang is daarbij deze geweest, dat in den eersten tijd schier uitsluitend de bejaardendoop regel was; dat vervolgens naast den bejaardendoop de Kinderdoop opkwam en steeds breder plaats innam; en dat eindelijk de bejaardendoop, behalve op het gebied der zending, alleen als uitzondering bleef bestaan, en de Kinderdoop algemeene regel werd.

Maar bij dezen overgang van den bejaardendoop tot den Kinderdoop zag de Christelijke kerk zich voor een moeilijk vraagstuk gesteld. Dogmatisch luidde dit: wat is het recht van den Kinderdoop? op welken grond mogen ook kinderen van geloovigen gedoopt worden? En dit dogmatisch vraagstuk sloot een Liturgische quaestie in: hoe kunnen de gebruiken en ceremoniën bij den doop, hoe kan heel de doopsbediening, die tot dusver op volwassen geloovigen ingericht is geweest, toegepast worden op kleine kinderen der gemeente?

Dit was een vraagstuk, dat diep ingreep en nog ingrijpt in het leven der kerk. Vast staat toch, dat de doop voor geloovigen is ingesteld en belijdenis des geloofs onderstelt.

Zoo leerde de gansche Christelijke kerk, en heel het catechumenaat was op die leer gebouwd. Als kinderen dus recht zouden hebben op den doop, dan moesten zij ook gelooven en van dat geloof belijdenis doen. Doch van geloof, althans van geloofsbelijdenis, kan er bij kinderen geen sprake zijn. Hoe dan toch den Kinderdoop te rechtvaardigen?

De Christelijke kerk gaf daarop in den ouden tijd antwoord door het stelsel van getuigen.

BAVINCK.

ONZE ZENDING.

Met dankbaarheid mag het opgemerkt en erkend worden, dat het werk der Zending, uitgaande van de Gereformeerde kerken, zich gaandeweg uitbreidt. Het aantal missionaire predikanten

neemt toe, de Zendingposten vermeerderen, de kerken die den arbeid der Zending zelve ter hand nemen, klimmen voortdurend, en de gaven, die voor de Missie worden afgezonderd, bedragen een steeds hooger cijfer.

Er ontwaakt een besef, dat de prediking van het Evangelie aan alle creaturen een last is, dien Christus op de schouders zijner kerk heeft gelegd. Er komt een bewustzijn van de dure roeping, welke op het Christelijk Nederland tegenover zijne Koloniën rust. Er wordt iets gevoeld van de waarheid, dat wij nooit, neen nooit, genoeg voor Indië kunnen doen.

Verblijvend is het daarom te zien, hoe door Zendingdagen en bedestonden, door predikaties en toespraken, door verslagen en tijdschriften de belangstelling in altijd ruimer kring gewekt, en, waar ze gewekt is, levendig gehouden en vermeerderd wordt. Het is alles nog wel een begin, maar een begin, dat om zijne kleinheid niet veracht mag worden en goede hope voor de toekomst geeft.

En als God daarginds, in onze Koloniën, den arbeid eens met zijn zegen rijkelijk kronen mocht; als wij hier eens hooren mochten van vruchten des geloofs en der bekeering, welke op den akker der Zending werden aanschouwd en genoten; dan bestaat er hope, dat de liefde, de offervaardigheid, de toewijding hier in de Gereformeerde kerken nog van jaar tot jaar toenemen zal.

Aanvankelijk zijn de berichten niet ongunstig. Vooral de persoon en de arbeid van Dr. Scheurer vinden in breedten kring sympathie en waardeering. Van verschillende zijden komen over de Medische Zending, door hem gedreven, loffelijke getuigenissen in.

De Getuige, Christelijk Weekblad voor Nederlandsch Oost-Indië, onder redactie van Ds. Wijers te Batavia, haalde in zijn nummer van 24 Aug. l.l. uit een te Djokja verschijnend blad de volgende zinsneden aan:

„Petronellahospitaal. Noch de groote en edele humaniteitsbeginselen in praktijk gebracht door den missionair-arts, den heer Scheurer hier ter plaatse, noch zijn hospitaal, een steeds levende bron van weldaden voor de bevolking, hebben nadere relatie van noodde.

„Bijna een ieder op Java is bekend, wat nut hier wordt gesticht, welke moeiten worden doorstaan en welke offeringen de heer Scheurer zich dag in dag uit getroost ten behoeve van de lijdende Inlandsche bevolking.

„Met bijzonder veel genoegen zien wij echter, dat zijn werken en streven ook ten volle geapprecieerd wordt en daarvan stoffelijke bewijzen worden geleverd, welke voor de instandhouding zoo hoogst noodig zijn.

Enkele bewijzen worden daar dan van gegeven, die thans nog vermeerderd kunnen worden met den post van f 3000, dien de Minister van Koloniën op de begroting van Nederlandsch Indië voor het jaar 1901 voor het Petronellahospitaal heeft uitgetrokken.

De belangstelling in dezen tak der Zending is dan ook gedurende enkele jaren hier te lande op buitengewone wijze toegenomen en verhoogd. Het Hospitaal kwam reeds tot stand, dank vooral de ruime gift eener vriendelijke geefster. De arbeid van Dr. Scheurer breidde zich gaandeweg uit. De dames Kuyper en Rutgers vertrekken nog in deze maand, om hem in zijn arbeid terzijde te staan. Aan een tweeden arts is dringend behoefte.

De giften voor dezen dienst vermeerderen steeds. De Vereniging „Dr. Scheurer's Hospitaal“ zag in vier jaren tijds hare contributies toenemen van f 1245 tot f 5970 en hare giften van f 365 tot f 2310.

Maar er is nog veel meer noodig. Een Ziekenhuis, van honderd bedden voor minvermogenende Javanen, kosteloos beschikbaar te stellen, kost geld, veel geld.

En daarom zit de genoemde Vereniging niet stil, maar tracht ze met al de kracht, die in haar is, haar ledental uit te breiden en haar inkomsten te vermeerderen.

Bij vernieuwing komt zij in het Vierde Jaarverslag, dat zij in het licht zond, een beroep doen op onze beurs, op onzen tijd en op ons gebed.

Vinde dit krachtig beroep in al onze kerken en ook daarbuiten een geopend oor en een ontvankelijk hart.

De Medische Zending van Dr. Scheurer is onzen steun ten volle waard.

ZELFSTANDIGHEID.

De Standaard van de vorige week bevatte een paar uitnemende artikelen, die, indien zij ter harte genomen worden, veel nut kunnen doen.

In de laatste maanden is er veel over samenwerking van de Christelijke partijen bij de stembus van 1901 gesproken.

Maar deze oespreking leidde, gelijk te verwachten was, tot bitter weinig resultaat. Dr. Schaepman schreef er in het eerste nummer van zijne *Chronica over Staatkunde en Letteren* van: „Het is geen strijd maar een geharrewar. En

een gevaarlijk geharrewar. Niemand weet eigenlijk juist te zeggen, waarover de zaak loopt. Men hoort van de gematigd-liberalen, van de oud-liberalen, van de vooruitstrevenden. Met wie zal men de nieuwe aera openen? Men schijnt volkomen te vergeten, dat er twee soorten van antirevolutionairen zijn en dat de Christelijk-historischen ook al mede moeten worden geteld. Men vergeet nog meer, dat men op dit oogenblik, nu nog geen enkele partij gesproken heeft, moeilijk in een voorstel tot samenwerking kan komen, zonder zich bloot te stellen aan het verwijt van overhaasting.

De laatste, opzettelijk hier onderstreepte woorden, zijn ten volle de aandacht der politieke partijen waard. Samenwerking kan dan eerst goed aan de orde komen, als de partijen haar gedragslijn hebben vastgesteld en in een kleiner of grooter program van actie hebben verklaard, wat zij willen.

De Standaard van 3 Oct. j.l. sprak in haar artikel over: *Eigen Positie* in denzelfden geest. Samenwerking is broodnoodig. Maar het verlangen daarnaar mag niet zoo ver gaan, dat men het waken voor de deugdelijkheid van zijn eigen formatie ten slotte vergeet.

Reeds waren hiervan, zoo gaat zij voort, de sporen te ontdekken. Vooral in de pers werd de laatste maanden bijna uitsluitend geloofd, wat als cement dienst kon doen, maar werd aan de bepaling van eigen gedragslijn weinig aandacht geschonken.

En toch, door minder te letten op eigen positie en te uitsluitend op samenwerking te staan, zou men ongemerkt weer tot fusie komen. De grenzen zouden op bedenkelijke wijze verflauwen. Het zou weer een anti-liberaal allegaartje worden, en het Conservatisme, dat altoos op goede kansen loert, zou op het beslissend oogenblik, ons ten nadeele, weer zijn slag slaan.

En daarom mag men in den aanstaanden strijd geen verbleekte banieren of verschoten en verkleurde vandaels opsteken. De eigen kokarde moet goed op kleur gehouden worden.

De ernstige waarschuwing van de Standaard is ten zeerste behartigend waard. Vooral omdat het in de laatste weken op verschillende manieren gebleken is, dat de eensgezindheid in de onderwij- en in de sociale quaestie, zelfs onder onze eigen partijgenooten, nog veel te wenschen overlaat.

Het woord van Groen: in ons isolement ligt onze kracht, kan verkeerd worden opgevat, alsof alle samenwerking ongeoorloofd ware. Maar er ligt eene waarheid in, welke althans de antirevolutionaire partij nooit straffeloos kan veronachtzamen.

Zelfstandigheid is meer waard dan eene samenwerking, die met prijsgeving of verzwakking van beginselen verkregen is. En boven de verovering van het regeerkasteel of de vermeerdering van het aantal antirevolutionaire Kamerleden staat de trouw aan ons Politiek Program.

Tot op zekere hoogte is deze bewaring der zelfstandigheid zelfs plicht voor een iegelijk mensch, tot welke richting, partij of kerk hij ook moge behooren. Individualisme is ongetwijfeld, vooral in ons kleine Nederland, eene groote zonde en een groot gevaar. Eendracht maakt macht. En samenwerking is zelfs in den kleinsten kring nooit mogelijk, tenzij elk bereid zij, iets van het zijne op te offeren en daarmee den ander tegemoet te komen.

Maar deze bestrijding van het individualisme mag nooit zoo ver gaan, dat zij den broeder dwingen zou, om zijne individualiteit te verloochenen, zijn karakter geweld aan te doen, en zichzelven tot eene verbleekte kopie en een jammerlijke caricatuur van den ander te maken.

Ook hierover liet de Standaard, bij gelegenheid van hare bespreking van Mr. Anema's jongste pennevrucht, zich op treffelijke wijze uit.

De studie van den heer Anema draagt toch een zelfstandig karakter. Ze verzuimt zelfs niet, om het verschil tusschen haar en den leider der antirevolutionaire partij te doen uitkomen.

Naar aanleiding van dit feit maakt de Standaard de volgende opmerkingen, die ten volle verdienen, hier herhaald te worden:

„Wel verre van hierover (over dit verschil) te klagen, is juist dit ons veelmeer een hoopvol levensteeken.

Een richting vindt niet daarin haar kracht, dat allen, die haar volgen, een choorzang aanheffen, maar eer omgekeerd in het optreden van krachtige solo's, die aan het geheel karakter bijzetten.

Een richting, die waarlijk uit een beginsel leeft, moet de veelheid van denkbelden, die in dit beginsel schuilen, in allerlei variatie van toon aan het woord laten komen. Voorzover ze ook als politieke partij optreedt, moet ze natuurlijk bij de stembus en in het parlement tot eenheid van handeling willen en kunnen geraken, en daarvoor moet elk der solo's zich opofferingen getroosten.

Maar op wetenschappelijk gebied moet er

wrijving, variatie en juist daardoor krachtige levensontwikkeling zijn.

Wie zegt: nazeggen wat Calvin zei, is Calvinisme, doodt het Calvinisme juist door slaafsche afhankelijkheid.

Onder ons te zeggen: Anti-revolutionair is, wie in alles spreekt zooals Groen van Prinsterer spak, verlaagt onze richting tot eene persoonlijke school, in plaats van ze te verheffen tot een richting, die zelfbewust uit haar eigen beginsel leeft.

En als er dan weer anderen opstaan, die wanen, dat in alles met de Standaard of met Dr. Kuyper mee te gaan, ijk van echtheid geeft, dan wordt nogmaals dezelfde fout begaan en het leven van onze richting in den wortel aangetast.

Niets dient tegen dit enghartig binden van het antirevolutionaire leven aan een bepaald persoon meer afdoend protest in, dan het leven van deze personen zelve.

Zij toch doorliepen zelve verschillende stadiën van ontwikkeling; en wat ze in een latere periode uitspraken, week niet zelden aanmerkelijk af van wat ze aanvankelijk leeraarden. Wie nu waant, dat in napraten kracht schuilt, zit telkens met de handen in het haar, of speelt het spel der wilkeur, door beurtelings uit de ééne of uit de andere periode te citeeren, naar het in zijn kraam op een gegeven oogenblik het best te pas komt.

Deze woorden van de Standaard zijn met geringe wijziging ook op kerkelijk en theologisch gebied van toepassing. Wat ons vereent, is belijdenis en kerkenorde; niet het persoonlijke gevoelen van dezen of genen, hoeveel zedelijk gezag het ook voor ons hebben moge; noch de richting van eene school, hoe groot hare waarde voor kerk en theologie ook zij; noch de traditie, welke de kerken uit de Scheiding van 1834 of uit de Doleantie van 1886 hebben medegebracht.

Binnen de grenzen van ons akkoord van gemeenschap is verscheidenheid geen vloek maar een zegen. Variatie van inzicht, mits al het persoonlijke gewerd blijve, is geen teeken van zwakte maar van kracht, een bewijs van vrije, zelfstandige studie, van door eigen onderzoek bevestigde overtuiging.

Waar het op aankomt, is maar — om nogmaals met de Standaard te spreken — dat men welbewust *eenzelfde beginsel* belijdt en het saam eens is over de *Erkenntnisstheorie*, en dus ook de wijze, waarop, bij verschil van inzicht, de beslissing te zoeken is.

BAVINCK.

DE BANDEN GESLAKT.

„Gij vergaaf de ongerechtigheid mijner zonde.” Ps. 32: 5b.

(Slot.)

Wij ontkennen niet, dat twijfelingen de ziel kunnen steken als wespen. Allerlei stormen kunnen haar beroeren. Er zijn zwakheden des geloofs. Of meer natuurlijke, of meer bijkomstige zwakheden; dat wil zeggen, zwakheden, die gevonden worden bij weinig geoeffenden in de wegen des Heeren; en zwakheden, die het gevolg van bijzondere omstandigheden zijn, van een zwaren val, van hevige bestrijdingen, of van bijzondere beproevingen en donkere, raadselachtige wegen des Heeren. Er is een strijd tusschen vleesch en geest. Dientengevolge legt zich dikwerf duisternis om de ziel; zij weet dan geen raad om zich te troosten; gevoelt zich bezet, verlegen in banden; maar als de Geest haar inleidt in de beloften des Eeuwigen, en kracht schenkt om ze te omhelzen, beurt zij zich op in heilige bepeinzing: „Wat buigt gij u neder, o mijne ziel! en wat zijt gij onrustig in mij? hoop op God, want ik zal Hem nog loven; Hij is de menigvuldige verlossing mijns aangezihts, en mijn God!”

De Heere houdt zijn werk in het leven. De genadegiften en de roeping Gods zijn onoverweldig. Wie door twijfelingen aangaande zijne zaligheid geschud wordt, zoek zich biddend daartegen te wapenen en te versterken met uitspraken der Schrift, als deze: „Bergen zullen wijken, heuvelen wandelen, maar mijne goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond mijns vredes zal niet wandelen, spreekt de Heere uw Ontfermer.”

Maar niemand gebruike deze waarheid als een dekmantel voor zorgeloosheid, en vrijbrief tot onberouwelijk. Wie door twijfelingen aangaande zijne zaligheid geschud wordt, zoek zich biddend daartegen te wapenen en te versterken met uitspraken der Schrift, als deze: „Bergen zullen wijken, heuvelen wandelen, maar mijne goedertierenheid zal van u niet wijken, en het verbond mijns vredes zal niet wandelen, spreekt de Heere uw Ontfermer.”

Eindelijk, zien wij ons hier geleerd, dat niemand het besef van de schuldvergeving omdragen kan, of hij moet zijne zonden voor den Heere op de rechte wijze beleden hebben.

Daarom zegt Johannes: „Indien wij onze zonden belijden, Hij is getrouw

en rechtvaardig, dat Hij ons de zonden vergeve, en ons reinige van alle ongerechtigheid.”

De tollenaar ging gerechtvaardigd naar huis, nadat hij om genade gebeden had. Een kerkvader zegt: „De Heere verheft ons, als wij ons vernederen; Hij rechtvaardigt ons, als wij ons verdoemen; Hij vergeet onze zonden, als wij er behoorlijk aan denken.”

't Is waar, van de zijde Gods gaat de vergeving der zonden vóór de belijdenis. „Ik heb U liefgehad met eene eeuwige liefde,” zegt God van zijn volk en van eeuwigheid, zag Hij al de leden van het lichaam van Christus af in Hem, die het hoofd is en genoemd wordt „het Lam voorgerekend, geslacht van voor de grondlegging der wereld.”

Maar het zich toeëigenen, het genot van de schuldvergeving wordt door de schuldbelijdenis voorafgegaan, voor het eerst en telkens. Door de *oprechte* schuldbelijdenis. Farao, Kain, Saul, noch Judas, hoe ook in banden vanwege hunne zonden, kwamen tot de vrijheid der geloovigen, wijl hunne belijdenis niet was naar den Woorde Gods, niet met ootmoed en vertrouwen was gepaard, wijl zij slechts voor de straf der zonde sidderten, maar de zonden zelf niet verfoeiden. Jacobus zegt: „Gij bidt en gij ontvangt niet, omdat gij kwalijk bidt.”

Intusschen meene niemand, alsof altijd *dadelijk* op schuldbelijdenis het genot der vergeving zou volgen. Indien dat zoo ware, zouden tal van zwakgeloofige, bedroefde, vaak als door onweder voortgedreven Christenen, die met innige droefheid naar God vragen, maar met betraande oogen betuigen, hoe onrustig hun hart is en de vreeze voor zelfbedrog den vrede verdringt, te veroordeelen zijn. De alleen wijze God heeft zich de wijze en den tijd der uitdeeling van het genot der vergeving voorbehouden.

Stelt Hij haar uit, 't is om wijze en heilige redenen. 't Is omdat het een wijle in banden gaan nuttig is voor het geprangd gemoed, omdat in dien weg levenslessen worden geleerd, waarmee winst moet gedaan voor 't volgend leven!

Als de Heere ons bij de oorzaak onzer ellende bepaalt, ons dringt ons hart voor Hem uit te storten, onzen toestand Hem bloot te leggen, moet gezegd worden, dat Hij in genade met ons handelt. En als Hij de bede om vernieuwing niet aanstonds, of niet op eene wijze verhoort, zoals wij het ons voorstellen, dan is dit meestal, omdat Hij onze kwaal in de hartader aantasten en grondig genezen wil, omdat Hij ons den weg des heils recht wil doen verstaan, en ons van onze diepe afhankelijkheid recht wil doordringen doen zijn. Inzonderheid wil Hij ons leeren met zijn Woord te rekenen. Maar, ofschoon Hij geruimen tijd in bezwaren laat, Hij bereidt ons, om eens met de gezaligen het lied des Lams te kunnen aanheffen.

Heerlijke ure, waarin de banden geslaakt worden. „Die Mij vindt” wordt hiervan gezegd, „vindt het leven en trekt een welgevallen van den Heere.” Dan vallen de schellen als van de oogen, om God in Christus te kennen, als een genadige God en getrouwe Vader. Dan vinden wij in Jezus den altoosvrijen Zaligmaker, den Borg die voor altoos voor de schuld heeft betaald, die aan al de begeerte des harten voldoet, die zoo gewillig als machtig is om ons te zaligen. En terwijl wij den vrijen toegang vinden tot Gods troon, ontbreken ons woorden om uit te spreken, wat wij in den Heere zien en wat Hij voor ons is, wordt ons hart vervuld met eene vreugde en eenen vrede, die alle verstand te boven gaan, vallen wij aanbiddend voor Hem neer, en herhalen Davids dankzegging: „Gij vergaaf de ongerechtigheid mijner zonde.”

NOTTEN.

Politieke Beschouwingen.

In de Zuid-Afrikaansche Republieken blijft de beweging van het verzet aanhouden. Alle pogingen door Roberts en de zijnen aangevend om door allerlei proclamatiën en berichten of door rooven en branden de Burgers tot opgeven van het verzet te brengen, lijden zoo goed als schipbreuk of werken, vooral het laatste, het tegendeel uit. Slechts enkelen leggen beroofd van paard en het noodige voedsel of kruut het geweer neder. Maar het zijn slechts enkelen op de duizenden die nog in 't veld staan.

Die Commando's blijven in een cirkel Oost, Noord en West van Pretoria c.a. zich handhaven. Dan eens terugtrekkend, dan weer voorwaarts gaande tot in de onmiddellijke nabijheid van Pretoria toe, konvooien des vijands aangrijpend en spoorweg met bruggen vernielend als voren. Buller, die eerst ten Noorden van Lijdenburg zocht door te dringen, trekt Zuidwaarts daarvan terug. Waarom? ... En zoo is het in den Vrijstaat ook. Ondanks de met veel bluf aangekondigde klopjacht van een bereiden korps op de Wet en de zijnen — bleef hij zich in een driedaagsch gevecht bij Vredfort handhaven niet alleen, maar breidt hij zelfs zijn terrein uit. Niet alleen in 't Oosten, maar ook in 't Zuiden doet hij zijn invloed gelden. Rouville was door de zijnen bezet en in het Noorden van de Kaapkolonie rilden de Engelschen. En zelfs in 't Westen van den Vrijstaat, waar het

lang dood stil was, kwamen zijne troepjes, en nog wel in zulk een sterk getal, dat de Engelschen dezer dagen niet minder dan drie uren tevergeefs en dapper streden bij Bultfontein om de Burgers van daar te verdrijven. Doch ze hielden hunne positie en — de Engelschen moesten met bebloede koppen terug naar Bloemfontein. Zij lijdten echter onder al die bedrijven zeer veel. Paarden en menschen sterven als ratten en honderden soldaten blijven vallen week in week uit. Ook aan de zijde der Burgers is de nood en de ellenden, dank zij het God geklaagd rooven en branden der Engelschen, ten platten lande zeer groot, uitgezonderd in die enkele districten waar nog geen Engelschen den voet zetten. En wat zullen ze thans, nu Roberts zelf troepen-deelen naar huis blijft zenden, die slechts ten deele kunnen vervangen worden door versche uit het Vaderland. Zet men dit door, dan rijst er waarlijk voor de Burgers nog hoop, dat het hun bij volhouden, straks nog gelukken zal — de Engelschen zachtjes aan terug te dringen en hunne vlag weer op breder veld te doen wapperen.

In China wordt de staat van zaken weer ingewikkelder. Algemeen wordt de tocht van het Hof naar Sinafu, met medeneming van verscheidene in het keizerlijk edict gedegeerde, als zeer ongunstig beschouwd. Het is China om tijd winnen te doen, als de winter er is, heet het een heelen voorsprong behaald. En wat zal Keizer Wilhelm denken van zijn veldmaarschalk, die nooit terug zou wijken, terwijl de eerste aanraking met de Chinezen hem dwong op Tientsin terug te trekken? De dingen, die hij tot nog toe in China ondervond, zijn werkelijk niet zeer bemoedigend.

Het meest opmerkenwaardige is, dat terwijl Waldersee naar Peking gaat, Rusland, Amerika en Japan slechts weinig manschappen daar laten blijven; de anderen keeren terug.

Dr. Morrison seint, dat de Russen zelfs het zomerpaleis ontruimden en het aan de Chinezen teruggaven. Ook de Amerikanen gaan voor 't grootste deel heen en de Japanners hebben zelfs reeds een belangrijk deel hunner troepen naar Japan ingescheept.

Dr. Morrison werpt een aardig licht over het bestraffing-edict; Tuan en genooten zouden zelf den Keizer het edict hebben voorgeschreven! Van daar de belachelijke straffen, die Kwang Su Europa aanbod.

Ondertusschen schijnt onbetaalbare Li, met von Giers te Tientsin heel vriendschappelijk kopjes thee te drinken, welk feit Dr. Morrison met ongerustheid vervult. Hij herinnert aan 1860, toen Ignatieff van prins Kung de provincie Primorsk in Siberie kreeg, omdat Rusland de Mogendheden bewogen had Peking te verlaten. Dr. Morrison is erg benieuwd te weten, wat Li thans aan von Giers belooft, omdat Rusland andermaal zoo goed is geweest de actie van Europa in de war te sturen, en nu belooft geen gebied te zullen inlijven.

De houding van den Czaar wordt bij den dag onsympathieker. Hij heeft als welken Janus twee aangezichten. Een Europeesch en een Chineesch. De Europeesche mond zingt in het concert, de Chineesche fluistert tegen Li, „maak je maar niet ongerust, het loopt zoo'n vaart niet, wat is 't je waard, als Europa niets van belang tegen je uitvoert!“

Hij heeft zelf reeds een ferm terrein onder zijn plak en zet zich nu kalm op een stoeltje met een kopje thee en sigaar om eens te zien hoe de anderen zwoegen. Dreigt echter het zwoegen enig resultaat te krijgen, dan zingt hij weer eens een concertdeeltje met refrein:

„Past op, brandt je vingers niet!“

De vertegenwoordigers van China in Europa komen als altijd ook nu weer een eindje achteraan en geven een nagalm op het kortstondige zonnefeestje. De nagalm vormt hun telegram, waarin zij Li aanraden bij het Hof op strenge bestraffing der schulden aan te dringen.

Jammer dat de verkiezingen voor het parlement in Engeland zoo weinig in het voordeel zijn van hen, die den gruwelijken oorlog verachten en tegen wenschen te staan. Soms scheen alsof de Regeering klap zou krijgen. Daarna echter sloeg op eens de balans weer ten haren gunste over. Toch verloor zij in de laatste dagen weer iets meer en vatten de liberalen nieuwen moed. Tot Woensdag hadden zij zes zetels meer verloren dan gewonnen. Blijkbaar is het Engelsche volk, voor het handelsdeel in de groote steden nog niet afkeerig geworden van het zoeken naar vuil en onrechtvaardig gewin.

In Noord-Amerika wordt de verkiezingen strijd om het presidentschap met hardnekkigheid gestreden. Het goede Republikeinse bestaande strijd met imperialistische groepen, die niet veel beter zijn dan het Engelsche jingoïsme, in bond voor Mac-Kinly, die voor de Buitenlandsche politiek een in zoovele opzichten onbetrouwbare man is.

Hoe eigenlijk de kansen staan, weten wij niet; er is moeilijk wijs uit te worden. Maar veel hechten wij er niet aan, omdat, al voert ook het Republikeinse beleid in een enkel opzicht in een richting, die wij voor Amerika en het volk uit een hooger oogpunt allesbehalve gelukkig kunnen achten — van de Democraten verwachten wij, eenmaal eens aan 't roer, niet veel beters en — voor de Burgers van Transvaal en Vrijstaat al weinig heil!

NOORDTJZ.

Theologische School.

Naar wij vernemen, zal de receptie voor Prof. Noordtjz's 25-jarig Jubilee plaats hebben in de Grootte Zaal der Theol. School, op Vrijdag 19 Oct. a.s., aan te vangen 's nam. ten twee ure, terwijl er des avonds na 8 uur nog gelegenheid zal bestaan den jubilaris te zijnen huize te complimenteren.

Voor het Milit. Tehuis te Kampen.

In hartelijken dank ontvangen van den WelEd. Gb. heer C. W. Graaf van Limburg Stirum f 5,—

Van N. N. te A. - 10,—
Namens het Bestuur,
H. v. Olst, Penningm.

VERSLAG VAN DE CENTRALE PASTORALE CONFERENTIE.

III.

Het is reeds over twaalf. Voor de pauze is er nog gelegenheid om een of ander punt van de Varia te bespreken.

De Voorz. vraagt of er ook iemand is, die een punt der Varia begeert ter bespreking in te leiden?

Genoemd wordt punt i, aldus luidende: Heeft de bedienaar des Woords ook tot geloof en bekeering te roepen, of moet hij onderstellen dat alle gedoopten wedergeboren zijn en dus alleen spreken tot wedergeborenen en geloovigen?

Ds. de Jong van Dalfsen begeert dit punt niet in te leiden, maar toch wel de aandacht er op te vestigen. De vraag komt hem voor niet nieuw te zijn. Hem trof de tegenstelling. Hij vraagt: Is dat nu een tegenstelling? Bij de onderstelling van wedergeboorte kan immers de roeping tot geloof en bekeering plaats hebben? Er moet wel onderscheid gemaakt worden tusschen het geloof als habitus (geloofsvermogen) en tusschen het geloof als actus (geloofswerkzaamheid). De eisch van geloof en bekeering, voorzeker, daarvoor is altijd plaats; plaats zoowel bij degenen die niet, als die wel wederom geboren zijn. Maar dit is zeker de bedoeling van den vrager niet. De vrager zal wel bedoelen, of die eisch mag worden gesteld ook aan degenen die niet wederom geboren zijn, of dat van de veronderstelling moet worden uitgegaan, dat de gemeente als eene gemeente van gedoopten wedergeboren is.

Nu volgt een discussie over de formulering van die vraag, die door sommigen onduidelijk of onjuist wordt geacht, door anderen duidelijk genoeg. De Voorzitter zegt, dat z.i. de vraag wel duidelijk is, al kon de formulering allicht beter zijn, en verzoekt de broeders tot de zaak zelve te komen, die immers deze is: of de bedienaar des Woords alleen met wedergeborenen te doen heeft, dan of hij ook de onwedergeborenen, de dooden, heeft te roepen tot geloof en bekeering. 't Is immers openbaar, dat de dez r zake onder ons verschil van gevoelens heerscht, en dat dit van grooten invloed is bij al den arbeid van de bediening des Woords.

Ds. Scheps wil er den nadruk op hebben gelegd, dat we in de bediening des Woords tot de gemeente van Christus komen. Er moet wel onderscheid worden gemaakt tusschen de gemeente van Christus en „de Christenheid.“ We staan, het Woord bedienende, in eene gemeente, die geloof en de belofte der zaligheid heeft. Dientengevolge hebben wij uit te gaan van de gedachte, dat we komen tot geloovigen, doch, aangezien niet alles Israël is, wat Israël genaamd wordt, tot geloovigen die zichzelf hebben te beproeven.

Dr. Schot beweert, dat de vraag als zoodanig niet in bespreking kan komen. Juist tot hen, die ondersteld worden wedergeboren te zijn, moet men met den eisch van geloof en bekeering komen; dezen zijn de uitverkorenen, met wie God Zijn genade-verbond heeft opgericht. De verworpenen kunnen niet komen tot geloof en bekeering, en aangezien nu bij de gedoopten als de verkorenen de wedergeboorte moet ondersteld worden, moet nu ook tot hen de roeping tot geloof en bekeering uitgaan. Het is hier niet de vraag, wat zij zijn, maar waarvoor wij hen hebben te houden. Mogelijk is, dat zij geen vruchten van geloof en bekeering voortbrengen, doch wel het tegendeel. Dit mag ons echter in onzen arbeid niet belemmeren. Wij hebben te veronderstellen, dat het zaad des levens in hen gelegd is, en hen als zoodanig te behandelen, zoolang zij in dit leven zijn.

De Voorz. zegt: ik geloof niet, dat iemand wederom geboren kan zijn zonder te gelooven en zich te bekeeren. Waar het leven is, moet en zal dat leven zich overeenkomstig zijn aard en wezen openbaren.

Prof. Wielenga gaat op de zaak in quaestie in. Hij stemt toe, dat het leven er lang kan zijn zonder tot zoodanige actie te komen, waardoor het zich als het leven der wedergeboorte doet kennen. Zonder actie evenwel kan ook dat leven niet zijn. Het hart van den mensch slaat. En die hartslag brengt in werking al wat tot het leven van het lichaam behoort. Als die hartslag ophoudt, ademen we niet meer en is het met het leven gedaan. En zoo ook hier. Er is onderscheid tusschen leven en dood. Spr. wijst op den eersten volzin van Art. 24 onzer Nederl. Geloofsbelijdenis. Daar lezen we: „Wij gelooven, dat dit waarachtig geloof in den mensch gewrocht zijnde, door het gehoor des Woords en de werking des Heiligen Geestes, hem wederbaart en maakt tot een nieuwen mensch, en doet hem leven in een nieuw leven, en maakt hem vrij van de slavernij der zonde.“ Hier is geen spraak van scheiding tusschen het geloof als habitus en het geloof als actus; hier staan geloof en wedergeboorte, bekeering en heiligmaking met elkander in 't allernauwst verband; en alles als gewrocht van het Woord als middel, en de werking des Heiligen Geestes als oorzaak.

De leer, waardoor geloof en bekeering als vrucht der wedergeboorte buiten verband met het Woord wordt gesteld, acht spreker in strijd met de Confessie, waartoe hij zich ook beroept op Zondag 7 en Zondag 25 van den Catechismus. In Zondag 7 wordt gezegd van het oprechte geloof, dat de Heilige Geest dit door het Evangelie in mijn hart werkt. En het antwoord op de vraag in Zondag 25: „Van waar komt zulk een geloof?“ luidt aldus: „Van den Heiligen Geest, die het geloof in onze harten werkt door de verkondiging van het heilig Evangelie.“ Het geloof wordt hier niet te voorschijn geroepen, maar gewrocht.

Dr. Schot wil onderscheid hebben gemaakt tusschen de kiem en de werking des geloofs. Het geven van de kiem gaat buiten het Woord om en is een onmiddellijk werk der genade Gods; de werking wordt door het

Woord als het instrument des H. Geestes tot stand gebracht. In Art. 24 leeren we het geloof van zijn actueele zijde kennen. Het beeld van Prof. Wielenga acht hij niet juist.

Prof. Wielenga heeft er bezwaar tegen dat men aldus de werking des Geestes van het Woord en de bediening des Woords losmaakt; hij kan in Gods Woord geen enkelen tekst vinden, waar het geloof en de bekeering van het Woord losgemaakt worden.

Thans is het uur van de pauze aangebroken. De Voorz. vraagt of we na de pauze de discussie zullen voortzetten, dan of we tot de inleiding van het tweede onderwerp van ons agendum zullen overgaan. De Vergadering wenscht deze bespreking voort te zetten.

Na de pauze komt Ds. de Jong van Dalfsen het eerst aan 't woord. Hij zou zoo gaarne met Prof. Wielenga willen instemmen, maar het is hem niet duidelijk, dat in Art. 24 onzer Geloofsbelijdenis gesproken wordt van het geloof als habitus. Ook hij is met Dr. Schot van oordeel, dat hier het actieve geloof op den voorgrond treedt. Voorts wijst hij er op, dat ook den kinderen de belofte geldt, die den volwassenen is toegezegd; hij herinnert: aan de woorden van Zondag 27 van den Catechismus, dat hun door Christus' bloed de verlossing van de zonden en de Heilige Geest, die het geloof werkt, niet minder dan aan de volwassenen toegezegd wordt; ook wijst hij op het verband dat er tusschen Art. 24 onzer Geloofsbelijdenis en de leer van onzen Catechismus inzake den kinderdoop bestaat.

Ds. Sap meent, dat Prof. Wielenga uit Art. 24 een wapen wil smeden om geloof en wedergeboorte aan het Woord te binden. Hij geloof, dat men de wedergeboorte steeds te onderscheiden heeft als wedergeboorte in engeren en in ruimeren zin. Toen de Confessie werd opgesteld maakte men die onderscheiding niet. Vandaar dan ook, dat men zich voor beide opvattingen op dit artikel beroept. Hij voor zijn geloof, dat men hier aan de wedergeboorte in ruimeren zin te denken heeft. In dit artikel wordt gehandeld over de heiligmaking.

De Voorz. legt den nadruk op het „gewrocht zijnde“, wat met het geloof alleen als actie moeilijk is overeen te brengen.

Prof. Wielenga verblijdt er zich over, dat deze quaestie in broederzin kan besproken worden. Hij heeft ze niet gezocht, maar is er in geloopt. Ds. de Jong kan hij gerust stellen, daar hij bepaalt, wat door dien broeder over den kinderdoop in 't midden gebracht werd. Evenwel, uit de onmiddellijke werking bij de kinderen mag men niet besluiten tot de onmiddellijke werking bij de volwassenen. En hoe hebben wij die onmiddellijke werking bij de kinderen ons voor te stellen? Wil dat zeggen, dat ze eene werking is buiten alle organisch verband? O, neen. De zaligmakende werking des H. Geestes is vastgemaakt aan de verbondsbedeeling der genade Gods. Ook meent hij nogmaals te moeten opkomen tegen het gevoelen van Dr. Schot, waardoor wedergeboorte en geloof gescheiden worden. In Zondag 7 en 25 wordt bedoeld het geloof niet als actus, maar als habitus. En dat geloof komt niet onmiddellijk, maar middellijk tot stand. Dr. Schot scheidt te veel, wat volgens de Schrift organisch één is. Hij maakt de werking des H. Geestes te veel los van de Bediening des Woords.

Dr. Schot zegt: het kan niet worden volgehouden dat de wedergeboorte tot stand komt door middel van het Woord. De werking des H. Geestes is zoo min aan het Woord als aan het Sacrament gebonden. De plaatsen, die men daarvoor bijbrengt, hebben dan ook, van naderbij beschouwd, geen waarde. Zij doelen gewoonlijk op voortzetting en ontwikkeling des nieuwen levens, niet op de wording of totstandkoming er van. 1 Petr. 1 : 23 b.v., waar gesproken wordt van het wede om geboren zijn op overgankeijk zaad, kan als bewijssplaats niet gelden, daar wij door het overgankeijk zaad hier den Logos hebben te verstaan. En als we van de wedergeboorte lezen in Joh. 3, dan kunnen we zien, dat daar van wedergeboorte door de bediening des Woords geen sprake is. De wedergeboorte door de bediening des Woords is dan ook bij de jonggeborene kinderen onmogelijk. En toch ook deze kinderen moeten in Christus gezet en daarom wederom geboren zijn; anders kunnen ze niet zalig worden. De wedergeboorte in Joh. 3 : 6 is de wedergeboorte uit den H. Geest, zonder eenig middel. Wordt er gesproken van „water en Geest“, waardoor die wedergeboorte tot stand komt, dan is dat water geen middel, maar, naar vele uitleggers, eene aanduiding van de reinigende werking des Geestes, of, naar het spreker meer juist toeschijnt, eene aanwijzing van den H. Doop als het bad der wedergeboorte. Wij hebben het hier te verstaan, gelijk de Apostel het verstaat in Rom. 6, als een door den Doop Christus ingelijfd zijn. In de wedergeboorte is dus niets actiefs; zij is louter eene werking der trijnmachtige genade Gods, waardoor we van dood levend gemaakt worden en als zoodanig nooit anders dan onmiddellijk door den H. Geest. Die wedergeboorte kan geschieden voor of onder of na het Woord, maar ook als zij samenvalt met het Woord, is het toch niet het Woord, dat wederbaart, maar altijd de H. Geest en die uitsluitend en die alleen door Zijne onmiddellijke werking.

De Voorz. vraagt aan Dr. Schot: U geloof dus niet, dat als er iemand in uwe gemeente is die niet in potentielen zin wederom geboren is, dan voor zoo iemand uw arbeid kan gezegd worden tot wedergeboorte? Of geloof u ook, dat God de bediening des Woords door de werking des H. Geestes kan gebruiken om doode zondaren tot geloof en bekeering te brengen? Dr. Schot antwoordt: ik geloof, dat de bediening des Woords alleen vruchtbaar kan zijn wanneer de wedergeboorte in bedoelden zin aanwezig is.

De Voorz. kan dit niet rijmen met het Woord en de Confessie. Het is de H. Geest, die het geloof „in onze harten ontsteekt“, Art. 22, „door het gehoor des Woords en de werking des Heiligen Geestes“, Art. 24. De

door Dr. Schot aangehaalde en niet juist uitgelegde teksten zijn tegen hem; spr. acht het noodig dit op te merken en, althans met enkele woorden, toe te lichten. Met het geloof, dat in Timotheüs was, bedoelt P. volgens het verband, 2 Tim. 1 : 5 v.v. blijkbaar het geloof in zijn werking, die P. reeds jaren lang had aanschouwd en zich „in gedachtenis bracht.“ Aan het spreken van Jezus met Nikodemus was, behalve prediking van Jezus zelve en de discipelen, ook reeds voorafgegaan de prediking van Johannes den Dooper, die volgens Joh. 1 : 7, van Jezus als het waarachtige Licht getuigde, opdat zij allen in Hem gelooven zouden. En wat 1 Petr. 1 : 23 betreft, spr. houdt zich aanbevolen voor een exegetisch persdebat met Dr. Schot over deze stelling: dat logos (Woord) aldaar niet kan beteekenen het persoonlijk Woord, zooals in Joh. 1 : 1. Hij wijst thans alleen op het onafscheidelijk verband tusschen vs. 23 en 25, waar logos met een ander woord wordt verwisseld en dit woord nader aangeduid wordt als „het woord dat onder u verkondigd is.“

Prof. Wielenga is er Dr. Schot dankbaar voor, dat hij zoo duidelijk zijn gevoelen heeft gezegd: dat de Heere zich niet van de bediening des Woords bedient om het leven te wekken. Ook hij acht dit in strijd met het Woord en de Confessie.

Zijns erachten werkt de H. Geest zaligmakend krachtens de bedeeling des Verbonds door de bediening des Woords. Joh. 3 leert ons in de wedergeboorte het bovennatuurlijk en ononderstandelijk werk des H. Geestes kennen.

Het water is hier zijns inziens ook het water des Doops, maar staat niet los van het Woord. Jak. 1 : 18 leert ons zeer duidelijk, dat van alle genadewerking het motief ligt in Gods almachtigen wil en het Woord des Evangelies het middel is, waardoor die werking tot stand komt. Hij waarschuwt voorzichtig te zijn, opdat men den H. Geest niet losmaakt van de belofte des Vaders.

Nadat Dr. Schot nog had geantwoord, dat Jakobus daar een ander woord gebruikt dan Petrus, was de discussie over dit vraagstuk afgelopen; het vraagstuk zelf acht men nog niet te zijn opgelost.

Na eenige gedachtenwisseling wordt nu algemeen goedgevonden, Prof. Dr. A. Kuyper uit te noodigen, om zijn bekend gevoelen inzake de invengende roeping op eene volgende samenkomst uiteen te zetten en te verdedigen. Om het tegenovergesteld gevoelen in te leiden en te verdedigen, zal Prof. Wielenga worden uitgenoodigd.

(Wordt vervolgd.)

Maassluis,

J. VONK.

Ingezonden.

EEN VERBLIJDEND TEEKEN.

Het goede rondom zich op te merken en ten volle te waardeeren is plicht en genot, is eisch van ons bestaan te midden van veel, dat ons zou doen verlaaten, bedroevend en ontmoedigend is. Een verblijdend teeken om op te merken, is de algemeene belangstelling, die zich openbaart, om tot dieper inzicht en recht verstand van de profetische Schrift te komen. Het Maran-atha heeft velen verwakkerd. Reeds eenige jaren geleden werd dit dankbaar erkend, waarbij tevens gewezen werd op het hoog belang voor de kerk van Christus om het Maran-atha niet te vergeten, maar steeds ter harte te nemen. Onder ons komt er eene schoone toekomst voor de studie der profetische Schrift. De gaven en de krachten vermenigvuldigen. Lang genoeg reeds moesten wij Gereformeerden achterstaan in de studie met het Maran-atha zoo nauw in verband. In Duitschland beschaaude men ons. Wie slechts oppervlakkig kennis nam van wat in Duitschland gedaan is om de verborgenheden der profetie aan het licht te brengen en hoe ernstig deze studie is opgevat, voelt zich beschaamd en geprikkeld.

Daar verschenen geheele studiën over enkele vraagpunten. Lange's commentaar op de Apocalypse is bewonderenswaardig. Zijne inleiding, al dadeijk, overtuigt ons hoe hij wetenschappelijk, hermeneutisch en exegetisch, zich klaar van zijne roeping bewust is om de verborgenheden Gods, in hare openbaring, tot onze kennis te brengen.

Toch blijft hier in aanmerking te nemen, dat niet in de eerste plaats noodzakelijk is goed wetenschappelijk, maar wel goed Gereformeerd, van rechten geestelijken zin, te zijn.

Hoe ver gevorderd in de wetenschap en hare methoden iemand ook zijn moge, rondtasten als naar den wand, in den blinde, blijven allen op het gebied van de profetische Schrift, die onzen Heere Jezus Christus, als Hoofd zijner kerk miskenven en naarmate zij hierin geen teeder geweten hebben. Wie onder dezen merkt er van hoezeer onze Gereformeerde vaders met den grootsten ernst gewaakt en gewaarschuwd hebben tegen „het heerschappij voeren over het erdeel des Heeren.“ Juist hier openbaarde zich het verstand, dat wijsheid heeft.

Niettemin dient de arbeid van vele mannen dankbaar erkend te worden, al waren zij minder of meer afwijkend rechtzinnig in beginsel. Ook van hen is veel te leeren, veel gegeven is, zij het dan ook slechts als houthouwers en waterputters bij het heiligmaken.

In de eerste plaats dan eischt de studie van de profetische Schrift mannen van Gereformeerden zin en van godzaligheid. Vervolgens is het ten zeerste aanbevelen om enkele voorheerschende kwesties tot meerdere duidelijkheid te brengen en tot oplossing, want met geheele, doorgaande verklaringen van de Apocalypse komt men weinig verder voor en aleer, in hoofdzaken, onder ons de verschillende meeningen tot eenheid gebracht zijn.

De kwestie van den dag des Heeren, den anti-christ en zijn wederhouder, het getal van het beest, de binding des Satans niet meer de volken verleidende, de eerste op-

standing en de regeering van Christus en zijne heiligen, in verband met Israëls betekenissen in de toekomst, naar Rom. 11, bepalen geheel den weg tot de verklaring van de profetie in Oud- en Nieuw Testament en inzonderheid die van de juiste verklaring der Apocalypse, dat Sacramentische boek, waaruit de gemeente des Heeren zooveel kracht en troost toevloede in den loop der eeuwen, doch waarin altijd nog het fijnste goud- en helderste licht uit misvatting, door dwaling des verstands, te veel verdonkerd bleef voor het wetenschappelijk bewustzijn.

Hierom en mede voor de leer, voor de regeering der kerk en om onze vijanden principieel te leeren kennen, is de beoefening der profetie: eisch en roeping van ons, Gereformeerden.

Hoezeer komt het een Paul Kruger thans te stade, dat hij het zoeklicht der profetie op zijn vijand kan doen vallen, dat hij de verders der aarde kent en geoordeeld ziet.

En, welk een oordeel voor het Christendom in Engeland en Schotland, dat eerst zelfs geen flauw vermoeden scheen te hebben, hoe juist in het Imperialisme de macht van het beest werd ingehuldigd en aangegrepen om zich te sterken en steun te zoeken in den afval van God, die de goddelooze heerschappijvoerders doet vreezen voor verzwaking van hun macht. Is het niet zeker, dat allen, die niet meer op God den Heere en zijn heilig recht vertrouwen, een anderen steun behoeven, en alzo verleid worden om zich te keeren tot 's Heeren wederpartijder, het beest.

Bij velen is thans — Gode zij dank — levendige belangstelling in de profetische Schrift. Deze belangstelling is echter nog geen weelde, want zal het Maran-atha geen onzeker geluid zijn, zoo dient het woord der profetie op zuivere en verstaanbare wijze vertolkt te worden.

Het is tijd. Maran-atha!

ADVERTENTIËN.

Getrouwd:

Ds. W. KAPTEIJN,

van Breda.

EN

G. H. BOSS,

die, mede namens wederzijdsche familie, hun hartelijken **dank** betuigen voor de vele blijken van belangstelling, bij hun huwelijk ondervonden.

GORINCHEM,

10 Oct. 1900.

De Heere verblijdde ons met een **DOCHTER.**

P. PEL.

H. PEL—

PEL.

STROOBOS,

8/10 1900.

Heden werden wij zeer verblijd met de g-boorte van een welgeschapen **ZOON.** Alleen Gode de eer!

G. C. BIJLENGA.

J. BIJLENGA—

BOLT.

LEEWARDAN,

8 Oct. 1900.

Voor de velerlei blijken van deelneming, ondervonden bij het overlijden onzer geliefde Dochter en Zuster, betuigen wij onzen hartelijken **dank.**

Namens de Familie,

Wed. K. M. v. d. ZEE.

KAMPEN, October 1900.

Donderdagnacht ontsiep op 40-jarigen leeftijd, in de hope des eeuwigen levens, mijn geliefde Echtgenoot, der vier kinderen zorgdragende Vader,

Heiko ter Borg.

Verbannen uit Zuid-Afrika, zij wij, van bijna alles beroofd, als ballingen naar ons vaderland teruggedreven.

Der weduwen Rechter, de Vader der weezen, zij mij een toevlucht en sterkte.

Wed. H. TEN BORG—

GRONINGEN,

HOEKSEMA.

5 Oct. 1900.

Mede namens Broeders en Zusters,

J. TER BORG.

WOLVEGA.

C. TER BORG.

CHICAGO. N.-A.

G. TER BORG.

GRONINGEN.

Heden overleed, tot onze diepe droefheid, na eene kortstondige ziekte van eenige dagen, in de volle verkeerheid des geloofs, zacht en kalm, onze geliefde Echtgenoot, Vader, Behuwd- en Grootvader

Jan Cornelis Poelman,

in den ouderdom van ruim 65 jaren.

Uit aller naam,

D. HOFSTEE,

Wed. J. C. POELMAN.

BIJSSUM,

5 October 1900.

Heden trof de Geref. kerk alhier een gevoelige slag. Onze geachte mede-broeder **Jan Cornelis Poelman**, die de gemeente bijna 33 jaren als Ouderling met veel toewijding diende, werd na een hevige ongesteldheid, in den ouderdom van ruim 65 jaren, plotseling uit ons midden weggenomen.

Veel heeft de gemeente in hem verloren, zoodat zijn heengaan zeer betreurd wordt. Voor hem was het gewin. Wij wenschen den Heere te zwiigen, die hem na langdurig bezit tot zich nam; en dat Hij de treurende Familie in dezen ook moge sterken.

In naam des Kerkeraads,
S. SIJPKENS, Praes.
W. SCHELTENS, Scriba.
DELFT, 5 Oct. 1900.

Tot onze diepe droefheid trof ons heden een gevoelige slag, daar het den Heere behaagde door den dood uit ons midden weg te nemen onzen geliefden Broeder en Voorzitter, den heer **Jan Cornelis Poelman**.

Daar zijn leven Christus was, zoo gelooven wij, dat zijn heengaan vrede is.

Namens de Comm. der Christelijke school te Delfzijl,
J. HEMMES.
FARMSUM, 5 Oct. 1900.

Heden trof onze gemeente een gevoelig verlies, door het overlijden van haren oudsten Opziener **Willem van 't Sant**, in den ouderdom van 61 jaar en 9 maanden.

Na een zeer kortstondig lijden ging hij naar het huis der verheuging, in volle verzekering des geloofs, roemende in het kruis van onzen Heere Jezus Christus. Vele jaren heeft onze geliefde broeder de kerk van Haarlemmermeer (O.-Z. en V. vijf huizen) en te dezer plaats met algeheele toewijding, in het opzienersambt gediend.

Zijn nagedachtenis langen tijd tot zegening.

En zij Sions Koning ons, en niet het minst de veezen van onzen ontslapen broeder, vertroostend nabij.

Namens den Kerkeraad,
Ds. A. H. NIEBOER, Praes.
C. VERHAGEN, Scriba.
SLEEUWIJK, 6 Oct. 1900.

Op 5 October overleed in zijn Heer en Heiland, na een lijden van slechts 3 dagen, onze waarde Vader, Behuwd-Groot- en Overgrootvader, de heer **WILLEM KOOLJMAN**, Weduwnaar van Mevrouw JOHANNA DEN BREEM, in den ouderdom van ruim 78 jaren.

ZWIJNDRECHT.
E. VAN NAMEN—
KOOLJMAN.
A. VAN NAMEN Hz.
DORDRECHT.
J. W. KOOLJMAN.
J. E. KOOLJMAN—
VAN DEN STEENHOVEN.
Ms. KOOLJMAN.
A. KOOLJMAN—
DEN BOER.
M. KOOLJMAN.
J. KOOLJMAN—
VAN DEN HEUVEL.
DORDRECHT, 8 October 1900.

Op den 5 October overleed in zijn Heer en Heiland, na een lijden van slechts 3 dagen, mijn waarde Zwager, de heer **Willem Kooijmans**, Weduwnaar van Mevrouw JOHANNA DEN BREEM, in den ouderdom van ruim 78 jaren. Mevrouw W. DEN BREEM.

DORDRECHT, 8 October 1900.

Heden overleed na een langdurig en smartelijk lijden, in haren Heer en Heiland, onze geliefde Echtgenote, Moeder en Behuwdmoeder **Marrigje Jansen**, in den ouderdom van ruim 69 jaar

M. WILMINK.
H. WILMINK.
H. E. BOSCH—
WILMINK.
A. J. BOSCH.
H. WILMINK.
H. H. WILMINK—
BOSCH.
H. C. WILMINK.
W. M. WILMINK—
MARSMAN.
A. OOSTERHOF—
WILMINK.
G. OOSTERHOF.
ZWOLLE, 10 October 1900.

Gevraagd tegen 1 Nov. eene flinke Dienstbode.

Adres. Ds. DALHUIJSEN, Geref. Pred. NIEUWERKERK a/d. IJSEL.

In eene fijne zaak van **Heeren-artikelen** wordt tegen **primo Januari** een **bediende** gevraagd. P. G. Zij die in het **Manufactuureak** werkzaam zijn, kunnen ook in aanmerking komen. Brieven No. 112, aan den boekhandelaar W. J. BERENDS Jz., ZWOLLE.

„s Heerenloo.”

De 10e Jaarvergadering zal D. V. plaats hebben op **Woensdag 17 October a. s.**, 's voormiddags **elf ure**, in de consistoriekamer van de Oosterkerk te Utrecht. De Secretaris des bestuurs zal bij die gelegenheid spreken over **„Onze verwaarloosde jeugd.”**

Belangstellenden worden dringend uitgenodigd deze samenkomst bij te wonen.

Namens het bestuur,
J. C. VAN SCHELVEN, Voorz.
F. KORTLANG JEZ., Secret.

De Kerkeraad der Geref. Kerk te 's Bosch brengt, langs dezen weg, openlijk zijn **dank aan den Heer H. BOND, Architect te Amsterdam**, voor de uitnemende wijze waarop door hem eene verbouwing aan de pastorie der Geref. Kerk is uitgevoerd.

Namens den Kerkeraad,
J. M. MULDER, Voorzitter.
10 Oct. 1900.

STEENWIJKER BEDDENFABRIEK.

Gezuiverde, Gewasschen en Gestoomde nieuwe Veeën.

opgericht 1889, levert franco: No. 1. **Met nieuwe Reclamebed**, bestaande uit 2 persoons veeënbed, inh. 50 pd. veeën, 30 pd. in 't bed, 1 peluw 8 pd. en 4 kussens elk 3 pd., van ondoordringbare linnentijk, 1 wollen- of fantasiedeken, 1 gewatteerde en een moltondeken, overtrek voor bed en peluw, voor **f 35,—**.

No. 2. **Een extra 2-persoons Bed**, inhoudende 42 pd. veeën, 26 pd. in 't bed, 1 peluw 6 pd., 4 kussens, elk 2 1/2 pd., van ondoordringbare linnentijk, 1 wollen of fantasiedeken, 1 gewatteerde en 1 moltondeken, overtrek voor bed en peluw; ook alles te zamen voor **f 35,—**.

Wie nu een van deze koopt, ontvangt voor f 2,— 2 halve matrassen toe.

VEEREN à 35, 40, 45, 50, 60, 70, 80, 100 en 120 cent het pond.

Prima zilver Kapok. Wie nu een **Kapokbed** verlangt, ontvangt een 2 pers. bed, peluw en kussens, storetijk en 1 wollen- of fantasiedeken, 1 gewatteerde en 1 moltondeken en overtrek voor bed en peluw, voor **f 25,—**.

Ieder Bed wordt in een kist verpakt. Er is nog nooit eenige aanmerking gemaakt.

Met aanbeveling,
J. KETEL Rz.,
Z/z. Markt, Steenwijk.
P.S. Veeën tot in de fijnste soorten voorradig, rembours, vrij zicht en monsters Gratis.

Roode Spaansche Wijn uitmuntend van kwaliteit en smaak. Bijzonder geschikt om te gebruiken bij het **H. Avondmaal**. Prijs per anker **f 34,—**. Verkrijgbaar bij **A. R. A. HAGT, Wijnhandelaar te Klundert**.

Bede om hulp.

HARMEN BAKKER, Visscherman te Maassluis, moest den 19 Sept. j.l. in de nabijheid van Noordwijk a/ze. met het plotseling uitschieten van den Noord-Westenwind, zijn schokker verliezen. Daardoor uit zijn broodwinning gerukt, kan hij niet anders dan door anderer hulp daarin hersteld worden. Ongetwijfeld zullen er beweladigden zijn, die daarvoor gaarne iets willen afzonderen. Hij heeft **f 900** noodig. Wie helpt? Bereid om gaven voor dezen Visscherman, die man en vader is, te ontvangen, zijn:

Ds. J. VONK te MAASSLUIS.
Ds. A. H. OP 't HOLT te NOORDWIJK a/ZE.
E. SMIT, Hoofd van den Strandwachtpost te NOORDWIJK a/ZE.

Heden verscheen bij den uitgever **G. F. CALLENBACH te Nijkerk:**

IN DEN STRIJD.

Herinneringen van een Transvaalschen jongen

DOOR **A. VAN DER FLIER.**

Prijs ingenaald **f 0.45.**
» gecartonneerd **f 0.50.**

Dit boekje, b. werkt door Mej. A. v. D. FLIER, die door tal van werken op historisch gebied reeds goeden naam maakte, zal zeker door elken Nederlandschen jongen gaarne gelezen worden. 't Is geïllustreerd met drie gekleurde p'ten en voorzien van geïllustreerd omslag in kleurendruk.

Te bekomen bij elken soliden boekhandelaar en bij den uitgever.

Alom is de teekening geopend op den **Scheurkalender 1901**

Een Lamp voor den Voet.

't Is 't eigen Woord des Heeren
Dat van genade ons spreekt;
Dat als een sterke hamer
De hardste harten breekt;
Dat als een zachte balsam
't Gewond gemoeid geneest;
't Is 't zand der weergeboorte
Door d' invloed van Gods Geest.

O, schrijf 't in onze harten
Uw heilig Woord, o Heer!
Dan vreezen wij geen satan,
Geen dood of oordeel meer.
Want bergen zullen wijken,
De wereld zal vergaan,
Maar 't Woord—het Woord des Heeren
Zal eeuwiglijk bestaan.

Wie nog een inteekeelijst verlangt gelieve die aan te vragen bij den uitgever **ZALSMAN te Kampen**.

Bij den uitgever **A. GEZELLE MEELBURG te Hensden** verschijnt elke maand:

Wat zegt de Schrift?

Maandblad tot bevordering van het rechte lezen en uitlegen van Gods Woord, onder redactie van Prof. **L. LINDEBOOM**, Hoogleraar a/d Theol. School te Kampen.

Elk No. bevat 16 bladz. van 2 kolommen, in royaal 8o formaat, en is voorzien van een omslag. Bij No. 12 wordt gratis een stevige omslag met register toegezonden.

Reeds 8 No's. zijn verschenen.

De prijs is slechts **f 1.50** per jaar, franco per post. Men kan inteekening zenden rechtstreeks aan den uitgever, en ook door een soliden boekhandelaar.

Bij **A. TER WEEME, Open Rijstuin 16, te Rotterdam**, is verschenen:

BEHOUDEN,

door den Schrijver van **„HENRI LAROCHE” enz.**

Prijs ingenaald **f 0.65.**
Gebonden in prachtband **f 0.90.**

Allen na toezending van het bedrag wordt het **boekwerk** franco toegezonden.

H.H. Predikanten!

Vraagt bij uwen boekhandelaar de verschillende **VRAAGBOEKJES** uitgegeven door ons geteekende.

Ze worden reeds op vele catechisaties gebruikt, zijn helder van druk, en bevelen zich om hunne uitvoering zeer aan.

JAN HAAN.
GRONINGEN.

VEREENIGING „Christelijke Bibliotheek”.

Deze Vereeniging, die zich ten doel stelt **degelijke** Christelijke lectuur voor **volwassenen goedkoop** verkrijgbaar te stellen, begint haar vierden jaargang. Zij blijft ook nu voortgaan zoowel stichtelijke- als ontspanningslectuur (verhalen, enz.), doch steeds in beslist Christelijken geest, uit te geven.

De contributie bedraagt **f 5.— per jaar**. Daarvoor ontvangt men alle werken, die in den loop van het vereenigingsjaar worden uitgegeven. Elk jaar zal **minstens 100 vel** druks (1600 bladzijden) verschijnen, zoodat b. v. een boek van 160 blz. den leden slechts **hoogstens 50 cent** kost. Tegen geringe prijsverhooging zijn de boeken ook gebonden verkrijgbaar. Als deel I van den **nieuwen jaargang** verscheen:

Eén pleitgrond slechts,

DOOR **W. VANNES.**

Prijs voor niet-leden **f 1.50.**

Men vrage het zijnen boekhandelaar ter inzage, benevens een **gratis-ex.** van het uitvoerig, geïllustreerd prospectus, dat alle inlichtingen geeft en de titels vermeldt der boeken, die reeds door de vereeniging uitgegeven werden en die het vierde jaar zullen verschijnen. Tevens vindt men daarin eene voordeelige aanbieding op de vroeger door de vereeniging uitgegeven boeken.

Men kan zich als lid aanmelden bij iederen soliden Boekhandelaar en bij den Uitgever

G. F. Callenbach te Nijkerk.

f1.— Pakket „Najaarsbloemen” Franco.

De lange avonden zijn er weer! Pluk nu eens deze Najaarsbloemen, en als er dan leestlust is, kunt gij weer volop genieten. Deze bloemen heb ik in den voorbijgaanden zomer zeer zorgvuldig gekweekt, want het is iets **bijzonders**. Als ik de namen noem, dan kan het niet anders, of er is bij schier allen deze begeerte: „O, waren dat mijne Najaarsbloemen.”

Welnu, men kan oud en jong deze bloemen gerust toevertrouwen; zij behoeven geen water, lucht of zonneschijn; verwelken nooit, zij zijn sterk, krachtig en altijd frisch. Ziehier dan de inhoud:

1e. Bertha Pemberthij of de gave die in u is, door Christina. Een alleraardigst werk. Met platen in geïllustreerden gekleurden omslag 138 blz. dik. Het verhaal is **pakkend**. 2e. De Goudmolen door Mevrouw Doodes Clarisse. Met platen en rijk geïllustreerden omslag in kleurendruk, 80 blz. Dit verhaal is zoo mooi, dat vergeten kan men het nooit weer. 3e. Een gevaarlijk vriend of drie maanden in Londen. Eveneens met platen en den omslag geïllustreerd in kleurendruk. Dezelfde schrijfter, 123 blz. dik. Dit verhaal is merkwaardig. 4e. Een degelijke leerrede van een der beste predikers. 5e. Een allerliefst prentenboek. Prettig en leerszaam voor 't jonge volkje. 6e. Keurige Christelijke liederen met muziek door P. v. Eik bewerkt. 7e. Een verhaal voor oud en jong door H. H. Dieperink Langereis. Beslist interessant. 8e. Een bon [geen kans- of loterijnummer]. 9e. Een ruime sortering Christelijke gedichten en voordrachten door Verveen, Nieuw. Het zijn lentebloemen. Hierbij zijn ook brulliften en andere gelegenheids gedichten, flink formaat op dik mooi papier 150 blz. Geschikt voor alle feestgelegenheden. De inhoud is prettig, levendig, amusant, vooral als men hoort voordragen het Transvaalsch Brullifgedicht. 10e. Eene mooie Chr. Scheurkalender. De inhoud is degelijk. Een sieraad voor de huiskamer. Het blok is groot en geeft zeer veel lectuur, verhalen, gedichten, merkwaardigheden enz. 11e. Een aantal Christelijke Nieuwjaars- en felicitatiekaarten. In één woord mooi. 12e. 25 flinke Enveloppes. 13e. Een dubbele sponsendoos of spaarpot, fijn gelakt en prachtig beschilderd. 14e. Een stel frontknoepjes van buitenlandsch goud met paarlmoer (beweegbaar) en 15e. de 3. 13e 23ste en 33ste besteller enz. ontvangt een premie (handelswaarde één gulden.) Zie hier de inhoud. Oordeel nu eens zelf. Is het niet iets **bijzonders**? Waarlijk, als men bij ontvangst 't pakket opent, dan komt reeds de lieflijke geur tegemoet. Het laat zich dan ook wel begrijpen, dat dit pakket weer bij 100tallen de wijde wereld zal ingaan. Wil men dus een serie flinke boeken, een degelijken scheurkalender voor 1901 en ten slotte nog een handvol speelgoed voor de lieve jeugd, dan kan men ongetwijfeld niet beter doen en maakt onmiddellijk uwe postwissel gereed ad. f 1.00 of wil men liever, 21 postzegels à 5 ct., waarbij staat „**PAKKET NAJAARSBLOEMEN**”, en na ontvangst van postwissel of zegels verzenden wij direct dit pak, per spoor of anderszins **franco** aan uw adres af. Bij ontvangst staat elk verwonderd. Die niet teleurgesteld wil worden met het bericht: hierbij uw postwissel of zegels terug, 't pakket is reeds finaal uitverkocht, plukke onmiddellijk deze bloemen.

Adres:

C. de BOER Sz. Sneek.

Elk die inteekeent op het mooie Christelijke tijdschrift „**DE GOUDEN KANDELAAR**” (alom door de Christelijke pers aanbevolen) prijs per jaargang, franco thuis slechts 80 ct., kan gratis No. 9 of No. 10 kiezen uit bovenstaand pakket „**NAJAARSBLOEMEN**”. Zending franco. Dit pakket is alom verkrijgbaar en de inteekening opengesteld op het degelijk tijdschrift „**DE GOUDEN KANDELAAR**”.

K. J. ZOMER te Franeker geeft uit:

GELEGENHEIDSPREDIKATIËN.

15 Leerredenen door:

T. BOS, J. DEKKER, A. DOORN,
A. DE GEUS, J. J. IMPETA en A. ZOMER
8o formaat 256 blz Prijs f 1.80
(Vooraf ten dienste van vacante Kerken.)

Verschenen bij W. KIRCHNER Rozengracht 55 AMSTERDAM

Tijdwoorden * * * *

Vier Leerredenen door * * * *

W. H. GISPEN. * * * *

* * * * * Predikant te Amsterdam.

ERGERNISSEN * * * * *

DE HEERLIJKHEID DES HEEREN BEKENNEN * * * *

VAN EENERLEI MEENING GODS OPENBARING IN DE WERELDGESCHIEDENIS *

Prijs **f 0.75.**

Ten voordeele van het * * *

* * Chr. Nat. Boeren-Comité.

Verschenen:

SCOLASTICA.

II.

Om het zoeken of om het vinden?
Of het doel van echte studie,

DOOR **Dr. A. KUYPER.**

Prijs **f 0.40.**

NAAMLOOZE VENNOOTSCHAP **BOEKHANDEL** VOORHEEN

HÖVEKER & WORMSER.
Amsterdam.—Pretoria.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:

Voor de Vereeniging:

Aan Contributiën:

Door den heer B. Oijkstra te Minnertsgr. f 18.50; door den heer H. Bouma te Rouveen f 13.50; door den heer D. J. Fokker te Breukelen f 37; door Ds. A. D. C. Kok te Nieuw-Helvoet f 10.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit):

Van de Geref. kerk te Beekbergen f 1.80; van idem te Heemse A f 8.85; van idem te Gorinchem f 21.90; van idem te Reeuwijk f 3.60.

Aan Schenkingen:

Van een Gefs. te Westbroek c. a. f 7.50; door Dr. A. Kuyper Jr. te Makkum, van N. N. te Goes f 15.

Voor het Hospitium:

Door mevrouw Mond, van N. N. f 2.

Voor het Studiefonds:

Door den heer G. F. Taats, namens den Raad der Geref. kerk te Rotterdam B, van de Halvestuiverseren, f 1.50.

Voor de Bibliotheek (sinds Juli):

Van den schrijver: Het Tolstoyisme, door G. Wisse Jr.

Van Dr. J. C. van Slee, Catalogus van de Athenaeum-Bibliotheek te Deventer.

Van het Dep. van Koloniën: Verslag van de commissie van advies nopens de werken in de Solo-Vallei.

Van Gedeep. Staten van Groningen: Verslag van den toestand der provincie over 1899.

Van de commissie voor de Statistiek: Bijdragen, Nieuwe volgrees No. 1.

Van Mr. A. Anema: De grondslagen van Sociologie.

Van de commissie voor de Buma-Bibliotheek: Catalogus 3e vervolg.

Van H. A. en A. C. te A. Cowper, Opera Omnia. Udemans, Laetste Basynne. Vermeer, Ofeningen.

S. J. SEEFAAT,
Penningmeester.

Hilversum.

Stoomdruk van ZALSMAN te Kampen.